

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	5
1.3 ขอบเขตการศึกษา	5
1.4 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	7
1.6 นิยามหรือคำจำกัดความ	7
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 การศึกษาสภาพภาพของพื้นที่ศึกษา	9
2.2 จินตภาพ (Image) และทฤษฎีจินตภาพของเมือง (The Image of the City) จากการศึกษาของเควิน ลินช์ (Kevin Lynch)	14
2.3 กลุ่มทฤษฎีและงานวิจัยที่เป็นการต่อยอดจากการศึกษาของลินช์	21
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	34
3.1 การออกแบบและทดสอบเครื่องมือ	34
3.2 วิธีดำเนินการศึกษา	41
บทที่ 4 ผลการศึกษาเพื่อการค้นหาลักษณ์ประกอบของเมืองที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	47
4.1 ผลการศึกษา	47
4.2 คุณลักษณะทางกายภาพองค์ประกอบของเมืองที่เป็นที่รับรู้และจดจำ	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 วิเคราะห์ผลการศึกษาเพื่อค้นหาปัจจัยของความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ ที่มีผลต่อคุณลักษณะทางกายภาพที่ถูกรับรู้และจดจำ	78
5.1 ผลความชื่นชอบที่มีต่อกลุ่มคุณลักษณะทางกายภาพของสิ่งก่อสร้าง (Mass)	83
5.2 ผลความชื่นชอบกลุ่มคุณลักษณะทางกายภาพของบริบทแวดล้อม (Open Space)	90
บทที่ 6 การอภิปรายผลการศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา	97
6.1 อภิปรายผลการศึกษาเพื่ออธิบายถึงความเชื่อมโยงระหว่างคุณลักษณะทางกายภาพ องค์ประกอบของเมืองและการรับรู้ภายในพื้นที่ถนนราชดำเนินซึ่งนำไปสู่ การเกิดจินตภาพสาธารณะ ในพื้นที่ถนนราชดำเนิน เขตคูเมือง เชียงใหม่	97
6.2 อภิปรายผลการศึกษาเพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะทางกายภาพองค์ประกอบของเมือง ที่เป็นที่ชื่นชอบและไม่เป็นที่ชื่นชอบของพื้นที่ถนนราชดำเนิน เขตคูเมืองเชียงใหม่	110
6.3 อภิปรายผลการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาสภาพในลักษณะนโยบาย ของภาครัฐ ในพื้นที่ถนนราชดำเนิน เขตคูเมืองเชียงใหม่ โดยอาศัย กรอบความคิดทางด้านการรับรู้ การจดจำ เป็นเกณฑ์	112
6.4 สรุป	128
6.5 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางปรับปรุง	128
บรรณานุกรม	131
ภาคผนวก	134
ประวัติผู้เขียน	140

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า	
2-1	แสดงการจำแนกออกเป็นหมวดหมู่และประเด็นย่อยจากข้อมูลจากคำบรรยายของกลุ่มประชากรตัวอย่าง (ชดา ร่มไทรย์, 2550, หน้า. 104.)	31
2-2	ตารางที่ 2-2 แสดงค่าเฉลี่ยความชื่นชอบที่มีต่อมิติทางกายภาพ (ชดา ร่มไทรย์, 2550, หน้า. 127.)	31
3-1	แสดงผลองค์ประกอบของเมืองที่ถูกจดจำได้จากการศึกษานำร่อง	38
3-2	แสดงตัวอย่างผลคุณลักษณะทางกายภาพขององค์ประกอบที่จดจำได้ และผลความชื่นชอบที่มีต่อองค์ประกอบ	39
4-1	แสดงข้อมูลการจดจำองค์ประกอบของเมืองทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา	53
4-2	แสดงข้อมูลคุณลักษณะทางกายภาพที่กลุ่มประชากรตัวอย่างอธิบายถึงองค์ประกอบของเมืองที่ถูกรับรู้จดจำได้	55
4-3	แสดงข้อมูลการจดจำองค์ประกอบของเมืองแยกเป็นกลุ่มคุณลักษณะทางกายภาพ สิ่งก่อสร้างและคุณลักษณะทางกายภาพที่เป็นบริบทแวดล้อม	58
4-4	แสดงกลุ่มคำอธิบายคุณลักษณะทางกายภาพของสิ่งก่อสร้าง	62
4-5	แสดงกลุ่มคำอธิบายคุณลักษณะทางกายภาพของบริบทแวดล้อม	68
4-6	สรุปรายละเอียดคุณลักษณะทางกายภาพสิ่งก่อสร้างที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	76
4-7	สรุปรายละเอียดคุณลักษณะทางกายภาพบริบทแวดล้อมที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	77
5-1	แสดงข้อมูลผลความชื่นชอบที่มีต่อองค์ประกอบของเมืองในพื้นที่ศึกษา	79
5-2	แสดงข้อมูลคุณลักษณะทางกายภาพสิ่งก่อสร้างที่ถูกรับรู้จดจำและจำนวนองค์ประกอบของเมืองแยกตามผลความชื่นชอบ	84
5-3	สรุปรายละเอียดคุณลักษณะทางกายภาพสิ่งก่อสร้างและผลความชื่นชอบ	88
5-4	แสดงข้อมูลคุณลักษณะทางกายภาพบริบทแวดล้อมที่ถูกรับรู้จดจำและจำนวนองค์ประกอบของเมืองแยกตามผลความชื่นชอบ	90
5-5	สรุปรายละเอียดคุณลักษณะทางกายภาพบริบทแวดล้อมและผลความชื่นชอบ	95
6-1	สรุปข้อเสนอแนะในการพัฒนาสภาพพื้นที่ถนนราชดำเนิน โดยอาศัยกรอบความคิดทางด้านการรับรู้ การจดจำ	123

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า	
2-1	แสดงสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ของถนนราชดำเนินในปัจจุบัน	13
2-2	แสดงองค์ประกอบของเมืองทั้ง 5 ตามทฤษฎีจินตภาพของเมือง (Kevin Lynch, 1960, pp. 47-48.)	17
2-3	แสดงแผนที่จินตภาพของเมืองบอสตันที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Kevin Lynch, 1960, pp. 146.)	18
2-4	แผนที่แสดงการคุณลักษณะทางกายภาพที่ถูกกล่าวถึง (Kevin Lynch, 1960, pp. 166.)	20
2-5	แสดงการเปรียบเทียบการรับรู้องค์ประกอบเมืองท่าเรือ เฮลเลนเมียร์ ระหว่างผู้อยู่อาศัยในใจกลาง เมืองเก่าและผู้อพยพมาใหม่ (<i>Environment and Behavior-Planning and everyday urban life</i> , 1977)	22
2-6	แสดงตัวอย่างการเก็บข้อมูลจินตภาพส่วนบุคคลครั้งที่ 1 (Ann S. Devlin, 1976)	25
2-7	แสดงตัวอย่างการเก็บข้อมูลจินตภาพส่วนบุคคลครั้งที่ 2 (Ann S. Devlin, 1976)	25
2-8	แสดงการรับรู้ภูมิสัญลักษณ์ของเมือง ไอคาโฮฟอล รัฐ ไอคาโฮ (Ann S. Devlin, 1976)	26
2-9	แสดงชุดภาพตัวอย่างที่ถูกใช้ในการศึกษาของแจ็ก ลีออน นัสซาร์ (Jack Leon Nasar, 1988)	30
3-1	แสดงภาพการแบ่งพื้นที่เพื่อการจัดการข้อมูลของพื้นที่ศึกษา	36
3-2	แสดงตัวอย่างแผนที่การจดจำที่ได้จากการศึกษานำร่อง	37
3-3	แสดงตัวอย่างภาพองค์ประกอบที่ใช้ประกอบในการสัมภาษณ์	42
3-4	แผนภาพแสดงกระบวนการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง	43
3-5	แผนภาพแสดงกระบวนการศึกษา	46
4-1	แสดงแผนที่จากประชากรตัวอย่างที่ 1	48
4-2	แสดงแผนที่จากประชากรตัวอย่างที่ 2	49
4-3	แสดงแผนที่จากประชากรตัวอย่างที่ 3	51
4-4	แสดงแผนที่องค์ประกอบของเมืองทั้งหมดในพื้นที่ศึกษา	54
4-5	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีคุณลักษณะหลังคาจั่วหรือปั้นหยา และคุณลักษณะรูปทรงสี่เหลี่ยม	63

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ	หน้า	
4-6	แสดงสิ่งก่อสร้างคุณลักษณะหลังคาจั่วหรือปั้นหยา	63
4-7	แสดงตัวอย่างคุณลักษณะพื้นผิวของสิ่งก่อสร้าง	65
4-8	แสดงคุณลักษณะพื้นผิวของสิ่งก่อสร้าง F4L32	65
4-9	แสดงตัวอย่างการใช้สีของสิ่งก่อสร้างที่ถูกรับรู้และจดจำได้	66
4-10	แสดงตัวอย่างโทนสีที่พบในสิ่งก่อสร้างที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	67
4-11	แผนผังความสัมพันธ์คุณลักษณะทางกายภาพของสิ่งก่อสร้างที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	67
4-12	แสดงตัวอย่างพื้นที่เว้นว่างที่ถูกรับรู้และจดจำได้	69
4-13	แสดงตัวอย่างขอบเขตขององค์ประกอบที่มีคุณลักษณะริ้วและคุณลักษณะ กำแพง	70
4-14	ตัวอย่างการถูกรับรู้และจดจำพืชพรรณที่มีความจำเพาะเจาะจง	71
4-15	แสดงการเปรียบเทียบคุณลักษณะทางกายภาพในเชิงคุณภาพของบริบทแวดล้อมและมุมมองที่เกิดขึ้นจากทัศนวิสัยที่มองเห็นได้	73
4-16	แสดงตัวอย่างองค์ประกอบของเมืองที่มีคุณลักษณะร่มรื่น โลงโปร่ง และ แห้งแล้ง	73
4-17	แสดงองค์ประกอบของเมือง F3R13 หอพระยามังราย	74
4-18	แผนผังความสัมพันธ์คุณลักษณะทางกายภาพของสิ่งก่อสร้างที่เป็นที่รับรู้และจดจำได้	75
5-1	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างรูปทรงสี่เหลี่ยมที่เป็นที่ชื่นชอบและไม่เป็นที่ชื่นชอบ	85
5-2	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีโทนสีจากวัสดุธรรมชาติหรือโทนสีสังเคราะห์ที่ใกล้เคียงกับโทนสีจากวัสดุธรรมชาติ	86
5-3	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีโทนสีสังเคราะห์ที่แตกต่างจากโทนสีจากวัสดุธรรมชาติ	87
5-4	แผนผังแสดงคุณลักษณะทางกายภาพสิ่งก่อสร้างและความชื่นชอบ	89
5-5	แสดงตัวอย่างผลความชื่นชอบบริบทแวดล้อมที่มีคุณลักษณะพื้นที่เว้นว่าง	92
5-6	แสดงตัวอย่างผลความชื่นชอบที่มีต่อความสูงของกำแพง	93
5-7	แสดงตัวอย่างผลความชื่นชอบที่มีต่อกำแพงสีขาว	94
5-8	แผนผังแสดงคุณลักษณะทางกายภาพบริบทแวดล้อมและความชื่นชอบ	96
6-1	เปรียบเทียบสิ่งก่อสร้างคุณลักษณะหลังคาจั่วหรือปั้นหยาที่เป็นที่จดจำและไม่เป็นที่จดจำ	99

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
6-2	เปรียบเทียบสิ่งก่อสร้างรูปทรงสี่เหลี่ยมที่เป็นที่จดจำและไม่เป็นที่จดจำ	100
6-3	แสดงสิ่งก่อสร้างที่มีคุณลักษณะเก่า	101
6-4	แสดงสิ่งก่อสร้างคุณลักษณะเก่าที่มีความแตกต่างจากสิ่งก่อสร้างที่มีคุณลักษณะเก่าในพื้นที่ศึกษา	102
6-5	แสดงความเชื่อมโยงระหว่างขอบเขตขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดการรับรู้ กายภาพภายในองค์ประกอบที่แตกต่างกัน	104
6-6	แสดงองค์ประกอบที่มีขอบเขตกำแพงที่มีการใช้โทนสีแดงและโทนสีขาว	105
6-7	แสดงตัวอย่างองค์ประกอบที่มีคุณลักษณะเชิงคุณภาพที่แตกต่างอันเป็นผลมาจาก คุณลักษณะบริบทแวดล้อม	106
6-8	แสดงตัวอย่างและแผนผังองค์ประกอบที่ถูกการรับรู้และจดจำได้ตามรูปแบบที่ 1	107
6-9	แสดงตัวอย่างและแผนผังองค์ประกอบที่ถูกการรับรู้และจดจำได้ตามรูปแบบที่ 2	108
6-10	แสดงตัวอย่างและแผนผังองค์ประกอบที่ถูกการรับรู้และจดจำได้ตามกรณีที่ 3	109
6-11	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีคุณลักษณะหลังคาจั่วและบันนหยาที่พบในพื้นที่ ถนนราชดำเนิน	113
6-12	แสดงอาคารพาณิชย์กรรม F4L32 และ F4L33	114
6-13	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีป้ายที่ปิดทับพื้นผิวอาคาร	115
6-14	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างที่มีป้ายที่ปิดทับพื้นผิวอาคารและ มีผลคุณลักษณะทางกายภาพเป็นที่ชื่นชอบ	115
6-15	แสดงตัวอย่างสิ่งก่อสร้างในที่มีการใช้สีที่มีความโดดเด่นและแปลกแยก	116
6-16	แสดงตัวอย่างอาคารพาณิชย์กรรมที่สร้างในปี พ.ศ. 2553 มีพื้นที่เว้นว่าง ที่อยู่ในทัศนวิสัยที่มองเห็นได้จากทางสัญจร	118
6-17	แสดงตัวอย่างการปรับปรุงกายภาพกรณี F1R4 วัดหมื่นล้าน	120
6-18	แสดงตัวอย่างการปรับปรุงกายภาพ กรณี F3L26 วิทยาการเขต 32	121
6-19	แสดงตัวอย่างการปรับปรุงกายภาพ กรณี อาคารพาณิชย์กรรมชิงเกอร์	125

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพ		หน้า
6-20	แสดงพื้นที่ตั้งโครงการศูนย์การท่องเที่ยวเขตพื้นที่คูเมือง บริเวณ อาคารพาณิชย์กรรม F2L19	126
6-21	แสดงผังโครงการศูนย์การท่องเที่ยวเขตพื้นที่คูเมือง	126
6-22	แสดงตัวอย่างการส่งเสริมโอกาสในการมองเห็นวัดพันเตา	127
6-23	การเชื่อมโยงอาคารใต้พื้นดินเพื่อให้เกิดมุมมองที่สื่อถึงความสำคัญ ของหอพระยาเม็งราย	127